

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Επαγγελματικό ασυμβίβαστο και συμβατές με το βουλευτικό αξίωμα δραστηριότητες – Ρύθμιση ασφαλιστικών, συνταξιοδοτικών και λοιπών ζητημάτων βουλευτών»

I. Το υπό εξέταση σχέδιο νόμου αποτελεί τον εκτελεστικό νόμο που προβλέπεται από την παράγραφο 1 του άρθρου 57 του Συντάγματος, όπως αυτό αναθεωρήθηκε το 2001. Η κρίσιμη συνταγματική διάταξη έχει ως εξής:

«Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι επίσης ασυμβίβαστα με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Νόμος ορίζει τις δραστηριότητες που είναι συμβατές με το βουλευτικό αξίωμα, καθώς και τα σχετικά με τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα και τον τρόπο επανόδου των βουλευτών στο επάγγελμά τους μετά την απώλεια της βουλευτικής ιδιότητας. Οι δραστηριότητες του προηγούμενου εδαφίου σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να περιλαμβάνουν την ιδιότητα του υπαλλήλου ή του νομικού ή άλλου συμβούλου σε επιχειρήσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παραγράφου αυτής».

Εξ άλλου, σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 115 του Συντάγματος, «Το προβλεπόμενο στο προτελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 57 επαγγελματικό ασυμβίβαστο των βουλευτών τίθεται σε ισχύ με τη δημοσίευση του προβλεπόμενου στην ίδια διάταξη νόμου, και το αργότερο την 1.1.2003».

II. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται σαφώς: πρώτον, ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης του 2001 θέσπισε ως κανόνα το επαγγελματικό ασυμβίβαστο των βουλευτών· δεύτερον, ότι, όπως προκύπτει από τη διατύπωση «νόμος ορίζει», ο κοινός νομοθέτης εισάγει τις εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό, οι οποίες, αφενός, δεν επιτρέπεται να τον ανατρέπουν, αφετέρου, δεν επιτρέ-

2

πεται να περιλαμβάνουν τις ρητώς προβλεπόμενες στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 57 του Συντάγματος ιδιότητες· τρίτον, ότι οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες νοούνται ως σχετικές με την άσκηση επαγγέλματος.

III. Κρίσιμη έννοια εν προκειμένω είναι, συνεπώς, η έννοια «επάγγελμα», που δημιουργεί το ασυμβίβαστο.

Ως επάγγελμα μπορεί να θεωρηθεί σταθερή και διαρκής δραστηριότητα, η οποία ασκείται για λόγους βιοπορισμού. Δραστηριότητα, η οποία δεν προσporίζει ούτε αποσκοπεί να προσporίσει οικονομικό όφελος σε αυτόν που την ασκεί, δεν θεωρείται επαγγελματική.

Περαιτέρω, βάσει των ανωτέρω, θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς, ότι ορισμένες τουλάχιστον από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 2 παρ. 1 Νσχ. δραστηριότητες, ως εκ της φύσεώς των, ανάγονται στο πεδίο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας κατ' άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και, ως εκ τούτου, μπορούν να ασκούνται ελεύθερα. Η αιτιολογική έκθεση τις αναφέρει, άλλωστε, ως «οιονεί» επαγγελματικές δραστηριότητες.

Ευνόητο είναι, ωστόσο, ότι και μη αμειβόμενη, διαρκώς ασκούμενη, δραστηριότητα, θα προσέκρουε στη λογική του συνταγματικού κανόνα περί επαγγελματικού ασυμβίβαστου, εφόσον στόχος του τελευταίου είναι η διασφάλιση της ενασχόλησης του βουλευτή με τα βουλευτικά του καθήκοντα.

IV. Ζήτημα θα ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί και με τις ρυθμίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 1 Νσχ, κατά την οποία «Η λειτουργία ατομικής επιχείρησης του βουλευτή ή επιχείρησης που λειτουργεί με τη μορφή προσωπικής εταιρίας στην οποία μετέχει ο βουλευτής αναστέλλεται μέχρι την τυχόν μεταβίβαση της επιχείρησης ή την ανάλογη τροποποίηση της σύνθεσης της εταιρίας».

Προφανής σκοπός της διάταξης φαίνεται να είναι το να περιληφθεί η εμπορική ιδιότητα στο επαγγελματικό ασυμβίβαστο και να προβλεφθούν ειδικές ρυθμίσεις για τις ατομικές επιχειρήσεις ή τις προσωπικές εταιρίες στις οποίες μετέχουν βουλευτές.

Όμως, στην περίπτωση της ετερόρρυθμης εταιρίας, ο ετερόρρυθμος εταίρος δεν αποκτά εμπορική ιδιότητα, ώστε να εμπίπτει, κατ' αυτόν τον τρόπο, στο επαγγελματικό ασυμβίβαστο ο βουλευτής που μετέχει, ως ετερόρρυθμος εταίρος, σε προσωπική εταιρία και να πρέπει να τύχει εφαρμογής η ρύθμιση του άρθρου 1 παρ. 2 Νσχ.

Ακόμη, ερώτημα τίθεται, για τους ασκούντες καθήκοντα διαχειριστή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, οι οποίοι δεν κτώνται μεν την εμπορική ιδιότη-

τα αλλά εκτελούν εμπορικές πράξεις, όπως και για τους μετόχους ανωνύμων εταιριών οι οποίοι μπορεί να μετέχουν στα όργανα διοίκησής τους. Δραστηριότητες, οι οποίες δεν εντάσσονται μεν στο εύρος της έννοιας «επάγγελμα», ενδεχομένως, όμως, δεν συνάδουν προς τον σκοπό του κανόνα περί επαγγελματικού ασυμβίβαστου.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι, σε κάθε περίπτωση, αυτό το οποίο επιδιώκεται με τη ρύθμιση του νομοσχεδίου είναι η αναστολή της επαγγελματικής δραστηριότητας του βουλευτή και όχι η αναστολή λειτουργίας της επιχείρησης, όπως και η προστασία των συμφερόντων των τρίτων από τη μεταβίβαση αυτών των επιχειρήσεων.

V. Όπως προκύπτει από το σύνολο των άρθρων του νομοσχεδίου, και ιδίως από τα άρθρα 1 έως 3, η μόνη αμειβόμενη επαγγελματική δραστηριότητα που μπορεί να ασκείται ελεύθερα από τους βουλευτές, είναι η συγγραφική. Εφόσον δε ο νόμος δεν διακρίνει, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι κάθε συγγραφική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως περιεχομένου ή επιστημονικής ή λογοτεχνικής ή άλλης αξίας, περιλαμβάνεται στην εξαίρεση αυτή.

VI. Τα ανωτέρω οδηγούν στην επισήμανση ότι, για την ορθή εκτίμηση και ερμηνεία του συνόλου των διατάξεων του νομοσχεδίου, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός της κρίσιμης συνταγματικής διάταξης που είναι, όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση, «η διασφάλιση των συνθηκών απερίσπαστης άσκησης των βουλευτικών καθηκόντων». Υπ' αυτήν ακριβώς την έννοια πρέπει να νοούνται και οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες.

VII. Στη διατύπωση του στοιχείου β) της παρ. 3 του άρθρου 4 Νσχ θα έπρεπε να προστεθεί, κατ' αναλογία του νόμου 345/1976, η φράση «όπως και εκείνοι επί της ανακήρυξης των οποίων μπορεί να επιδράσει η απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου».

VIII. Τέλος, τίθεται το ζήτημα του ακριβούς νομικού περιεχομένου (και των έννομων συνεπειών) της δήλωσης που καλούνται να υποβάλουν οι βουλευτές στον Πρόεδρο της Βουλής κατ' άρθρο 8 Νσχ. Από τον συνδυασμό των άρθρων 57 παρ. 1 και 115 παρ. 7 του Συντάγματος προκύπτει, ότι από 1.1.2003 ισχύει το ασυμβίβαστο των καθηκόντων του βουλευτή με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Αν κάποιος βουλευτής δεν συμμορφωθεί με τη ρύθμιση αυτή, η πρωτοβουλία κίνησης της διαδικασίας για την έκπτωσή του με κρίση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου ανήκει στους αναφερόμενους στο άρθρο 4 παρ. 3 Νσχ, και όχι στον Πρόεδρο της Βουλής. Σε κάθε

περίπτωση, η προβλεπόμενη δήλωση θα είχε νόημα μόνον με το ακριβώς αντίθετο περιεχόμενο: γνωστοποίηση στον Πρόεδρο της Βουλής (άρα έμμεση δημοσιοποίηση) ότι ο βουλευτής συνεχίζει να ασκεί συγκεκριμένες επαγγελματικές δραστηριότητες, διότι αυτές εμπίπτουν στις εξαιρέσεις που προβλέπονται από τον εκτελεστικό του Συντάγματος νόμο.

Αθήνα, 3 Φεβρουαρίου 2003

Ο εισηγητής επιστημονικός συνεργάτης
Στέφανος Ι. Κουτσομπίνας
 Επίκ. Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Θράκης

Ο προϊστάμενος του Τμήματος
 Στέλιος Ν. Κουσούλης
 Επίκ. Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης
 Αντώνης Μ. Παντελής
 Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο
 Ο Πρόεδρος
 Καθηγητής Κώστας Μαυριάς